

Vrednic și drept este. Dreptatea (I)

Foarte umani, foarte divini (20):
Dreptatea începe prin relația
noastră cu Dumnezeu, care își
găsește punctul de ancorare
într-o atitudine cheie:
recunoștința. Noul articol al
seriei despre virtuți „Foarte
umani, foarte divini”.

24.02.2026

Isus se adresează tuturor. Pescarii
ascultă cu plăcere parabola despre
năvodul aruncat în mare (Mt
13,47-52), agricultorii reflectează la

condițiile în care sămânța poate aduce rod durabil (Mt 13,2-9), iar orice gospodină rezonază cu istoria femeii care pierde o monedă în propria casă, pentru că îi cunoaște neliniștea (Lc 15,8-10). Prin imagini dintre cele mai obișnuite, Cristos știe să lumineze adevărurile cele mai înalte.

Există însă și parabole care ne pot lăsa perplecși: deși sunt formulate într-un limbaj simplu, ne așază în fața unor paradoxuri care ne obligă să reflectăm. Uneori, Isus pare să ne spună: „Gândurile mele nu sunt gândurile voastre” (Is 55,8).

Poate una dintre relatările care stârnesc cea mai mare nedumerire este cea despre proprietarul care iese dis-de-dimineată să angajeze lucrători pentru via sa (Mt 20,1-16). Povestirea începe firesc: stăpânul se învoiește cu muncitorii asupra plății pentru o zi — un dinar — și îi trimite

la lucru. La început, am putea crede că este vorba despre o reflecție asupra folosirii timpului și a rodniciei muncii. Dar parabola continuă, iar proprietarul iese din nou să angajeze alți lucrători, la ore tot mai târzii, astfel încât aceștia vor munci mai puține ore. Lor nu le stabilește un salariu precis, ci le promite că le va da „ceea ce este drept” (Mt 20,4).

„Ceea ce este drept”. Această expresie creează inevitabil așteptări. Ne imaginăm că cei care au început mai târziu vor primi mai puțin decât cei care au lucrat din zori. De aceea, când lucrătorii din ceasul al unsprezecelea primesc un dinar, ne gândim că cei dintâi vor primi mai mult. Însă proprietarul îi surprinde pe toți: mai întâi pe cei din urmă, care primesc aceeași plată ca ceilalți; apoi pe cei dintâi, care se așteptau la un supliment proporțional. Și poate că noi înșine suntem cei mai

surprinși în fața unei concepții despre dreptate atât de puțin convenționale. „Nu am voie să fac ce vreau cu ce este al meu?” întrebă stăpânul viei (Mt 20,15). Poate nici noi nu știm imediat cum să interpretăm aceste cuvinte.

Vrednic și drept este

Isus nu urmărește să trateze chestiuni economice sau politice; prin această parabolă nu intenționează să definească un concept atât de complex precum salariul just. El vrea, înainte de toate, să ne ridice privirea spre atitudinea milostivă a lui Dumnezeu, care îi primește pe toți, chiar dacă vin sau îl întâlnesc în ceasul al unsprezecelea, asemenea tâlharului celui bun (cf. Lc 23,43). Dincolo de acest sens fundamental, parabola ne oferă și un cadru pentru a reflecta asupra diferitelor dimensiuni ale virtuții dreptății în viața noastră.

Dacă, potrivit definiției clasice, dreptatea înseamnă a da fiecăruia ceea ce i se cuvine, atunci avem de-a face cu o dispoziție interioară care evidențiază dimensiunea noastră relațională. Se cuvine, așadar, să ne întrebăm mai întâi ce îi datorăm lui Dumnezeu și cum ar arăta o relație dreaptă cu Cel care este Izvorul tuturor bunurilor, începând cu însăși existența noastră.

Rugăciunea euharistică a Sfintei Liturghii ne oferă un punct de plecare privilegiat. Dialogul care deschide prefacerea spune: „Să mulțumim Domnului Dumnezeului nostru. — Vrednic și drept este.” La prima vedere, recunoștința și dreptatea par să se opună: un dar este, prin definiție, nemeritat. Îi mulțumim cuiva tocmai pentru că a făcut mai mult decât era obligat să facă. În fața lui Dumnezeu însă, coordonatele se schimbă radical, pentru că El este originea a tot ceea

ce suntem și avem. Așa cum spune sfântul Paul: „Ce ai pe care să nu-l fi primit?” (1 Cor 4,7). Însăși viața noastră este un dar nemeritat; de aceea, în raport cu Dumnezeu, recunoștința devine o datorie profundă. Nu-I vom putea niciodată răsplăti ceea ce face pentru noi — și nu este nimic nedrept în aceasta. Dar există ceva profund datorat, profund drept: să-I mulțumim pentru toate.

Conștientizarea faptului că relația noastră cu Dumnezeu se întemeiază pe dăruirea Sa gratuită și plină de tandrețe ne ajută să trăim ca fii și fiice ale Sale și ne eliberează de o concepție a credinței excesiv centrată pe litera poruncilor. În loc să ne simțim împovărați de o listă nesfârșită de obligații prin care am încerca, într-un fel, să „plătim” răscumpărarea noastră, putem vedea răspunsul nostru la iubirea lui Dumnezeu ca pe dorința de a-I oferi fiecare clipă a vieții, știind că nu-I

vom putea mulțumi niciodată pe deplin. Astfel, fidelitatea față de un plan de viață spirituală poate fi trăită nu ca o povară a conștiinței, ci ca expresia directă a recunoștinței noastre față de iubirea pe care Dumnezeu o revarsă asupra fiecăruia. „Dacă vă străduiți cu adevărat să fiți dreți, veți avea adesea în minte dependența voastră de Dumnezeu — căci ce aveți pe care să nu-l fi primit? — și vă veți umple de recunoștință și de dorința de a răspunde unui Tată care ne iubește până la nebunie.”^[2]

Dreptatea Sa este mai mare decât a noastră

O atitudine de recunoștință profundă față de Dumnezeu ne eliberează și de tentația de a judeca modul în care El acționează. În fața unor situații personale sau sociale neașteptate, ne putem întreba: „Cum poate Dumnezeu să permită așa ceva?”.

Poate ni se pare că alții sunt mai binecuvântați decât noi sau că Dumnezeu nu ascultă rugăciunile noastre, și gândim: „Ce nedreptate!”. Ne asemănăm atunci lucrătorilor care au muncit toată ziua și nu au știut să accepte generozitatea *excesivă* a proprietarului față de cei veniți mai târziu. În loc să se bucure că aceștia vor avea cu ce să-și hrănească familiile, s-au întristat pentru că așteptările lor nu au fost depășite.

Nu are sens să-L învinuim pe Domnul pentru relele din lume. Multe dintre ele sunt rodul libertății umane — al propriilor noastre acțiuni și omisiuni sau ale altora. În rugăciune suntem chemați să ne întărim convingerea că Dumnezeu este Domnul vieții și al istoriei; chiar dacă nu ne datorează nimic, fiindcă El este Iubire, caută mereu binele fiecăruia și poate transforma răul în bine în moduri surprinzătoare.

Sfântul Ioan Paul al II-lea afirma că „într-un anumit sens, dreptatea este mai mare decât omul, mai mare decât dimensiunile vieții sale pământești, mai mare decât posibilitățile de a stabili în această viață relații pe deplin drepte între toți”[3].

Rugăciunea celor care se știu fii ai lui Dumnezeu este marcată de încredere în Cel care ne iubește infinit și dorește mereu binele nostru. Așa se roagă Isus în grădina Măslinilor: „Tată, dacă voiești, îndepărtează de la mine potirul acesta... dar nu voia mea, ci a Ta să se facă” (Lc 22,42). În fața situațiilor pe care nu le înțelegem și care ne pot provoca suferință, putem spune: „Să se facă dreptatea Ta, nu a mea. Știu că sunt în mâini bune și că, în cele din urmă, totul va fi spre bine”.

Dreptatea este o dorință și un mister: o dorință adânc înrădăcinată în noi,

dar și un mister care ne depășește, pentru că numai Dumnezeu are ultimul cuvânt cu privire la ceea ce este drept și la felul concret în care dreptatea se restabilește. De aceea, nu ar fi o atitudine creștină să dorim pedepsirea dușmanilor noștri, ca și cum ne-ar reveni nouă această hotărâre, sau să invocăm prea ușor dreptatea divină pentru a-i mustra pe cei care trăiesc după alte valori.

Desigur, credința în dreptatea lui Dumnezeu ne oferă mângâiere atunci când suferim o nedreptate sau când ne întristează evoluția negativă a lumii. „Există o dreptate. Există o «revocare» a suferinței trecute, o reparație care restabilește dreptul”^[4]. Asemenea proprietarului din parabolă, Dumnezeu își împlinește promisiunea și răsplătește pe cel care a lucrat bine. Dar revelația Sa ne face să avem încredere, în același timp, că milostivirea Sa oferă mereu noi șanse de convertire celui care face

răul. „Nu o dreptate strictă, bazată pe calcule teoretice, L-a făcut pe Fiul lui Dumnezeu să ceară iertare Tatălui pentru noi, ci o iubire gratuită, care se gândește doar la binele celorlalți”^[5]. De aceea, stăpânul viei nu rămâne nepăsător după ce i-a angajat pe cei dintâi, ci iese și în ceasul al unsprezecelea pentru a oferi de lucru celor care erau pe punctul de a pierde ziua întreagă. În cele din urmă, așa cum scria sfântul Josemaría, „Dumnezeu nu se lasă întrecut în generozitate”^[6].

Ceilalți sunt liberi

Când reflectăm asupra dreptății ca virtute menită să modeleze relațiile noastre cu ceilalți, se afirmă adesea că ea nu este decât o condiție minimă a conviețuirii: respectarea celui alt în alteritatea sa^[7]. Dreptatea ar putea fi interpretată astfel ca o atitudine rece, care subliniază mai degrabă diferențele dintre persoane decât

cea ce au ele în comun. În timp ce caritatea caută unitatea, dreptatea ar evidenția separarea. Totuși, dacă privim cu atenție, relația dintre caritate și dreptate este mai subtilă.

Faptul de a-i da fiecăruia ceea ce i se cuvine, așa cum cere dreptatea, este intrinsec legat de justa împărțire a bunurilor, de respectarea contractelor și a cuvântului dat, precum și de respectul datorat fiecărei persoane. Putem spune, așadar, că dreptatea ne ajută cu adevărat să ducem o viață socială pașnică, cu reguli clare și fără a ne leza unii pe alții.

Este suficientă această considerație pentru a înțelege că nu este deloc puțin lucru — și nici ceva banal — să recunoaștem alteritatea celorlalți și dreptul lor de a fi așa cum doresc. Așa ne îndeamnă să reflectăm sfântul Josemaría: „Suntem obligați să apărăm libertatea personală a

tuturor, știind că Isus Cristos este Cel care ne-a dobândit această libertate; dacă nu acționăm astfel, cu ce drept o vom revendica pe a noastră?^[8]

Tocmai aceasta le reproșează stăpânul viei lucrătorilor din prima oră, care se simt nedreptățiți:

„Prietene, nu-ți fac nicio nedreptate. Oare nu te-ai învoit cu mine pentru un dinar? Ia ce este al tău și pleacă. Eu vreau să-i dau acestuia din urmă la fel ca ție. Nu-mi este oare îngăduit să fac ce vreau cu ceea ce este al meu? Sau ochiul tău este rău pentru că eu sunt bun?” (Mt 20,13-15).

Uneori putem fi tentați să descalificăm din start opiniile cuiva care înțelege lumea altfel sau se conduce după alte valori. Accentuăm atunci în mod excesiv dimensiunea unificatoare a carității, crezând că orice diferență trebuie depășită pentru a face loc iubirii adevărate, și confundăm dreptatea cu simpla egalitate. Totuși, „dreptatea este

prima cale a carității, (...) parte integrantă a acestei iubiri”^[9]. Această virtute ne amintește, înainte de toate, că toți avem dreptul să fim așa cum dorim, să ne manifestăm în exterior modul de a fi și să ne bucurăm de propriile bunuri. După cum scrie Papa Francisc, „niciun individ sau grup uman nu se poate considera atotputernic, autorizat să treacă peste demnitatea și drepturile altor persoane sau ale grupărilor lor sociale”^[10].

Sfântul Josemaría vorbea adesea despre marea diversitate a celor care îl urmau: caractere diferite, opinii și opțiuni personale libere în domenii politice, culturale, științifice, artistice, profesionale etc. El distinge această diversitate de un „numitor comun” mult mai restrâns, reprezentat de adevărurile fundamentale ale credinței și de carisma împărtășită. Ne face mult bine să prețuim, să respectăm și să

iubim diferențele legitime ale persoanelor cu care conviețuim; „cel care iubește libertatea știe să vadă ceea ce este pozitiv și demn de iubit în ceea ce gândesc și fac alții în aceste domenii largi”^[11].

A gândi altfel ar însemna să cădem în tentația subtilă de a-i ajuta pe ceilalți pornind exclusiv de la propriile noastre criterii, fără a discerne de ce au ei cu adevărat nevoie și, mai ales, ce le datorăm. Ar fi nedrept, de pildă, să plătim unui angajat un salariu mai mic decât cel convenit pentru munca prestată, doar pentru că ni se pare mai potrivit să-i oferim un „premiu” care să compenseze diferența. În acest sens, stăpânul viei nu păcătuiește împotriva dreptății plătindu-i pe toți la fel; se poate spune că are un criteriu neobișnuit de răsplătire, dar în niciun moment nu își încalcă cuvântul: cei care s-au învoit pentru un dinar au primit exact ceea ce s-a

stabilit, iar ceilalți au primit ceea ce stăpânul a considerat drept. Așa este Dumnezeu: drept în împlinirea promisiunilor Sale, dar și Tată generos, Căruia „îi este de ajuns un zâmbet, un cuvânt, un gest, puțină iubire pentru a revărsa din belșug harul Său în sufletul prietenului”^[12].

[1] Cf. Misalul roman, *Rugăciune euharistică*.

[2] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 167.

[3] Sfântul Ioan-Paul al II-lea, *Audiență generală*, 8 nov. 1978.

[4] Benedict XVI, *Spe Salvi*, nr. 43.

[5] F. Ocáriz, *Scrisoare pastorală*, 16 feb. 2023, nr. 8.

[6] Sfântul Josemaría, *Forja*, nr. 623.

[7] — Despre alteritate ca dimensiune fundamentală a justiției, cf. J. Pieper, *Las Virtudes fundamentales*, Rialp, Madrid 1990, pp. 100 și următoarele.

[8] — *Prietenii lui Dumnezeu* nr. 171.

[9] — Benedict al XVI-lea, *Caritas in veritate*, nr. 6.

[10] — Francisc, *Fratelli tutti*, nr. 171.

[11] — F. Ocáriz, *Scrisoare pastorală*, 9 ianuarie 2018, nr. 13.

[12] — Sf. Josemaría, *Calea crucii*, stațiunea a V-a.

Gaspar Brahm

.....

pdf | document generat automat din
<https://opusdei.org/ro-ro/article/foarte-umani-foarte-divini-xx-este-dreapta-si-necesara-justitia-i/> (29.03.2026)